

‘Schamele overschotten’

Ons vorige deel heeft een beeld gegeven van wat in Nederlands-Indië tijdens de Japanse bezetting is geschied en daarin hebben wij geen melding gemaakt van de moeite die Nederlandse en Nederlands-Indische autoriteiten zich buiten Indië hebben gegeven om de deelneming van Nederlandse krachten aan de oorlog tegen Japan te bevorderen en om het herstel van het Nederlands gezag in de archipel voor te bereiden. Die autoriteiten hebben namelijk geen greep gekregen op de ontwikkelingen in Indië, ja zij hebben daar nauwelijks iets van af geweten. Indië had in de periode der Japanse bezetting een eigen, in hoge mate door de Japanners bepaalde geschiedenis die los stond van de bemoeienissen dier autoriteiten. Dat is een wezenlijk verschil met bezet Nederland. Daar luisterde een groot deel van de bevolking van de zomer van '40 af naar de Londense radio-uitzendingen, daar werden eerst enkele, later tientallen geheime agenten actief en daar kwam in de zomer van '44 een vaste verbinding tot stand van de georganiseerde illegaliteit met de regering in ballingschap. De zich gestaag uitbreidende illegale pers kreeg impulsen uit Londen en beïnvloedde van haar kant het regeringsbeleid op belangrijke sectoren. De aanzet tot de vorming van de Binnenlandse Strijdkrachten werd begin september '44 van Londen uit gegeven, de Spoorwegstaking waartoe het in het midden van die maand kwam, was gevolg van een consigné van de regering. Konden wij voor de eerste vier bezettingsjaren de gebeurtenissen en ontwikkelingen in bezet Nederland enerzijds en die in Londen anderzijds nog in aparte delen behandelen¹ omdat toen de invloed welke de regering op de gang van zaken in bezet gebied uitoefende, nog beperkt was, voor het laatste bezettingsjaar² was die splitsing niet meer mogelijk, zozeer was toen wat in Londen geschiedde, verweven met wat zich afspeelde in bezet gebied.

Van zulk een verwevenheid is met betrekking tot Indië geen sprake geweest. Naast andere factoren die nog ter sprake zullen komen, hebben daarbij twee een rol gespeeld die thans reeds vermelding verdienen: het

¹ Respectievelijk de delen 4 t.e.m. 7 en deel 9. ² Beschreven in de delen 10 a en 10 b.